

Gerardus van der Leeuw (1890 – 1950)
 Mircea Eliade (1907 – 1986)
 Emmanuel Lévinas (1906 – 1995)
Gaston Bachelard (1884 – 1962)
Edmund Husserl (1859 – 1938)
 Martin Heidegger (1889 – 1976)
 Maurice Merleau-Ponty (1908 – 1961)
 Eugen Fink (1905 – 1975)
 Jan Patočka (1900 – 1977)
 Otto Friedrich Bollnow (1903 – 1991)
 Christian Norberg-Schulz (1926 – 2000)

Fenomenologie prostoru

Edmund Husserl (1859 – 1938). Narodil se německy mluvícím rodičům v moravském Prostějově, studoval ve Vídni, původně se věnoval matematice a logice, ale pak po většinu života působil jako profesor filozofie na německých univerzitách. Ve Vídni ho inspiroval významný rakouský filozof Franz Brentano (1837 – 1917), ještě více jej však ovlivnil pražský Němec Bernard Bolzano (1781 – 1848), (Masaryk, 1850 – 1937)

Husserl se snažil vyložit lidské poznání, jednání a hodnocení za pomoci dalšího pojmu, a to evidence – tedy to, co je očividné, samo sebou zřejmé. Je-li něco evidentní, znamená to, že daná věc je jasně a výrazně patrná, a to tak, že to vylučuje jakoukoli pochybnost. Fenomenologická analýza se musí zaměřovat na prvotní fakt „setkání“ poznávacího subjektu s poznávanými objekty. Je třeba soustředit se na čistý smysl jevící se věci a následně se pokusit uchopit ho v maximálně věrném popisu. Pravidlo všech pravidel hlásá, že základem oprávněnosti všech tvrzení musí být vždy nějaký druh intuice. „Každý druh předmětů, o nichž máme rozumně hovořit a které máme nejdříve předvědecky a poté vědecky poznat, musí být zadokumentován v poznání, tedy ve vědomí samém, a musí být možno jej prezentovat.“ Jinými slovy: vše, co je lidem dáno prostřednictvím intuice, mělo by být přijato prostě jako to, co je přítomno, ale jen v těch mezích, v nichž se to zpřítomňuje. Předmět musí být pojat „osobně“, a ne prostřednictvím nějaké reprezentace, znaku či obrazu. A navíc, měl by být aktuálně přítomen, a ne jen zpřítomňován, jak se děje v případě rozpominání si na něco, co pominulo, anebo při očekávání něčeho, co teprve nastane. Existuje mnoho druhů bezprostředního poznání, přiměřeně množství typů předmětů – například intelektuální intuice, intuice emocionální, intuice konkrétního nebo intuice obecné podstaty.

Cílem je dosáhnout nazírání podstaty věci – její bytnost, pravou tvář (eidos).

Vlastní fenomenologickou redukcí však je až tzv. redukce transcendentální. Transcendentalita v tomto případě označuje kroky vedoucí k čemusi poslednímu, absolutnímu, nutnému, co už není možno dále redukovat, čili k čistému vědomí a jeho centru – transcendentálnímu jáství ve smyslu fundamentální podmínky jevení se čehokoliv. Cílem transcendentální redukce ovšem je nikoli stažení se ze světa, nýbrž zaměření pozornosti na něco jiného, co až dosud zůstávalo stranou vědomí, i když to bylo neustále přítomné. Jde o navození jiného druhu zakoušení skutečnosti. V této fázi dochází k totální proměně přirozeného postoje, jímž je především spontánní přesvědčení o objektivní existenci světa a vnějších předmětů. Ze všeho nejdůležitější je zdržet se právě této teze o objektivní existenci poznávané věci (objektivní existence světa se musí „vyzávorkovat“). Husserl se dovolává termínu užívaného starými řeckými skeptiky – epoché, což znamená zdržet se soudu.

BACHELARD, Gaston. *Poetika priestoru*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1990. ISBN 80-220-0005-1 Český *Poetika prostoru*. Praha: Malvern, 2009. ISBN 978-80-86702-61-2.

BACHELARD, Gaston. *Plamen svíce*. Praha: Dauphin, 1997. ISBN 80-86019-41-1.

BANGS, Herbert. *Návrat posvátné architektury*. Praha: KMa, 2008. ISBN 978-80-7309-571-0.

BOLLNOW, Friedrich Otto. *Mensch und Raum*. (1. vyd. 1963) 10. vyd. Kohlhammer, 2004. ISBN-10: 3170184717.

DAY, Christopher. *Duch a místo*. Šlapanice: ERA, 2004. ISBN 80-86517-95-0.

NORBERG-SCHULZ, Christian. *Genius loci: K fenomenologii architektury*. Praha: Odeon, 1994. ISBN 80-207-0241-5. 2. vyd. s podtitulem Krajina, místo, architektura. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 978-80-7363-303-5.

PELCOVÁ, Naděžda. Fenomén domova. *Paidea. Philosophical e-journal of Charles University*. 2008, č. 3–4. Dostupné z: <http://www.pedf.cuni.cz/paideia> ISSN 1214-8725.

MALPAS, Jeff. *Heidegger's topology*. MIT Press, 2006. ISBN 978-0-262-13470-5.

Heidegger, architektura, bydlení a krajina

HEIDEGGER, Martin. Bauen Wohnen Denken. In: *Vorträge und Aufsätze*. 7. svazek sebraných spisů. Frankfurt/M: Klostermann, 2000. ISBN 3-465-05098-2.

MALPAS, Jeff. *Heidegger's Topology*. The MIT Press, 2006. ISBN 0262250330.

NORBERG-SCHULZ, Christian. Heidegger's Thinking on Architecture. *Perspecta*, Vol. 20 (1983), s. 61-68, dostupné také z: <http://www.jstor.org/stable/1567066>. ISSN 0079-0958.

PĚTOVÁ, Marie. Prostorovost člověka a světa u pozdního Heideggera. In: NOVOTNÝ, Jaroslav (ed.). *Člověk mezi rozprostraněností a krajinou. Studie k rozmanitosti chápání prostoru*. Praha: Togga, 2008. s. 39–53. ISBN 978-80-87258-04-0.

NOVOTNÝ, Jaroslav. *Krajina, řeč a otevřenost bytí. Studie k Heideggerovu existenciálnímu pojetí prostorovosti*. Praha: Univerzita Karlova, 2006. ISBN 80-239-8972-3.

Gestellen – zhotovování, Gestell – náčiní

Herstellen – ustavování

Errichten – zřizovat (nikoli zhotovovat)

Bauen – budovat Wohnen – obývat Denken – myslit

Hegen – chovat (přechovávat, uchovávat), šetřit (opečovávat), hájit, skrývat

Pflegen – pečovat, ošetřovat, pěstovat

Schonen – opatrování, střežení, ochraňování, pečování

Geviert – součtveří: nebe a země, božští a smrtelní

Platz – místo (jakékoli, prázdný prostor pro cokoli)

Ort – místo, to Místo

Alétheia – pravda, odkrytí, vystoupení ze skrytosti (zakrytosti), odhalení

Heim, Heimat – domov, domáckost, útulnost, vlast, otčina